

**CENTRUL NAȚIONAL DE
EVALUARE
ȘI EXAMINARE**

**DIRECȚIA GENERALĂ EDUCAȚIE
ȘI ÎNVĂȚARE
PE TOT PARCURSUL VIEȚII**

**MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI**

CONCURS PENTRU OCUPAREA POSTURILOR DIDACTICE/ CATEDRELOR DECLARATE VACANTE/ REZERVATE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR

PROGRAMA PENTRU

DISCIPLINELE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ MATERNĂ ȘI METODICA PREDĂRII ACTIVITĂȚILOR INSTRUCTIV – EDUCATIVE ÎN GRĂDINIȚA DE COPII ÎN LIMBA ROMÂNĂ

SPECIALIZAREA EDUCATORI/ INSTITUTORI/ PROFESORI PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR

A. NOTĂ DE PREZENTARE

Programa pentru disciplinele *Limba și literatura rromani maternă* și *Metodica predării activităților instructiv – educative în grădinița de copii în limba rromani* în vederea concursului pentru ocuparea posturilor didactice/ catedrelor declarate vacante/ rezervate în învățământul preuniversitar se adresează absolvenților Școlilor Normale (profil educatori), Colegiilor Universitare Pedagogice de Institutiori (profil educatori) și celor cu specializarea Pedagogia Învățământului Primar și Preșcolar. În baza *Legii Învățământului nr. 84/ 1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare*, elevilor aparținând minorităților naționale li se asigură posibilitatea studiului în limba maternă.

Programa pentru disciplinele *Limba și literatura rromani maternă* și *Metodica predării activităților instructiv – educative în grădinița de copii în limba rromani* în vederea concursului pentru ocuparea posturilor didactice/ catedrelor declarate vacante/ rezervate în învățământul preuniversitar a fost revizuită cu scopul corelării acesteia cu planul de învățământ și curriculumul național, înscriindu-se, astfel, pe coordonatele reformei învățământului românesc. Această corelare se reflectă atât în formularea tematicii, cât și în cea a bibliografiei. Programa de față reprezintă în mod echilibrat conținutul științific actualizat, teme intra și interdisciplinare, aspecte teoretice și aplicative, practice, demonstrative.

Programa de concurs este elaborată în acord cu programele școlare în vigoare din învățământul preuniversitar pentru disciplinele *Limba și literatura rromani maternă* și *Metodica predării activităților instructiv – educative în grădinița de copii în limba rromani* și cu programele pentru evaluările și examenele naționale. Competențele și conținuturile din programă sunt proiectate în conformitate cu abordarea curriculară sistemică în realizarea activităților didactice.

În ceea ce privește disciplina *Metodica predării activităților instructiv – educative în grădinița de copii în limba rromani*, programa urmărește perfecționarea pregătirii metodice a educatorilor în vederea creșterii eficienței actului didactic în învățământul preșcolar, contribuind într-o viziune integratoare, alături de componentele de limbă, literatură și civilizație la desăvârșirea competenței lor profesionale.

**B. COMPETENȚELE SPECIFICE EDUCATORULUI/ INSTITUTORULUI/
PROFESORULUI PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR, CARE PREDĂ ÎN
LIMBA ROMÂNĂ MATERNĂ**

Competențele de bază ale educatorului cerute la examenul de ocuparea posturilor didactice derivă din obiectivele și conținutul învățământului, precum și din rolurile/ funcțiile educatoarei. Acestea sunt:

- Aplicarea programei școlare de limba romani, ținând seama de specificul și de necesitățile copiilor;
- Stăpânirea cunoștințelor metodice necesare proiectării, desfășurării și evaluării activităților didactice;
- Crearea unor situații de învățare, pornind de la texte adecvate particularităților de vârstă ale copiilor;
- Aplicarea normelor limbii literare în orice activitate de comunicare;
- Alegerea și aplicarea strategiilor de predare – învățare – evaluare potrivite particularităților de vârstă ale copiilor;
- Utilizarea strategiilor interactive, participative, menite să motiveze copiii;
- Realizarea unui demers didactic flexibil, în funcție de reacțiile / nevoile copiilor la un moment dat;
- Selectarea diverselor metode și procedee de lucru pe grupe, în perechi și individual;
- Asigurarea unui mediu educativ propice cultivării încrederii, acceptării, toleranței, corectitudinii, exprimării libere;
- Valorificarea valențelor formative ale cunoștințelor în activitățile școlare și extrașcolare;
- Demonstrarea creativității în utilizarea multifuncțională a resurselor materiale existente.

C. TEMATICĂ ȘTIINȚIFICĂ PENTRU DISCIPLINA LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI MATERNĂ

1. LIMBA RROMANI

a) Fonetică și fonologie

- Sistemul vocalic și consonantic al limbii rromani;
- Alfabetul oficial al limbii rromani.

b) Vocabular

- *Vocabularul fundamental și masa vocabularului.* Relații semantice între cuvinte (sinonime, antonime, omonime);
- *Modalități de îmbogățire a lexicului limbii rromani comune:* 1. mijloacele interne de îmbogățire (derivarea – cu sufixe și prefixe – și compunerea); 2. mijloacele externe de îmbogățire: împrumuturile și calcul lingvistic).

c) Morfologie

- Părțile de vorbire *flexibile*: *articolul* (hotărât și nehotărât), *substantivul*: tipuri de substantive; *adjectivul*: tipuri de adjective; *pronumele*: tipuri de pronume; *numeral*: tipuri de numere; *verbul*: conjugarea verbului rrom (moduri, timpuri, persoane, număr);
- Părți de vorbire *parțial flexibile*: *adverbul*;
- Părți de vorbire *neflexibile*: *postpoziția, prepoziția, conjuncția, interjecția*.

d) Sintaxă

- Părțile de propoziție: *subiectul, predicatul, atributul, complementul, elementul predicativ suplimentar. Sintagma*.

BIBLIOGRAFIE PENTRU DISCIPLINA LIMBA RROMANI

- Sarău, Gh., *Curs de limba rromani*, Editura Sigma, București, 2008
- Sarău, Gh., *Lexicologie rromă*, Editura CREDIS, Universitatea București, 2003 vezi și www.edu.ro
- Sarău, Gh., *Limba rromani (Morfologie și sintaxă)*, Editura CREDIS, Universitatea București, 2002, vezi și www.edu.ro
- Sarău, Gh., *Stilistica limbii rromani în texte (Antologie de traduceri și redactări). I stilistika e rromane çhibăqi teksturenthe (Amboldimatenqi aj redakcienci antològia)*, Editura CREDIS, Universitatea București, 2002, curs bilingv destinat studenților rromi de la secția de învățământ deschis la distanță “institutori – profesori de limba rromani”, vezi și www.edu.ro

2. LITERATURA RROMANI

a) *Cultură și civilizație veche indiană*

- Realitățile culturale și lingvistice din vechea Indie - locul de obârșie a proto-rromilor;
- Rromii și limba rromani în context indian;
- Originea poporului rrom – realitate și legendă (Kanauj).

BIBLIOGRAFIE PENTRU DISCIPLINA LITERATURA RROMANI

- Itu, M., Moleanu, J., *Cultură și civilizație indiană*, Editura CREDIS, Universitatea București, 2001, vezi și www.edu.ro
- Sarău, Gh., *Rromii, India și limba rromani*, Colecția "Biblioteca rromă", nr. 4, Editura Kriterion, București, 1998, vezi și www.edu.ro

b) *Folclor și antropologie rromă*

- *Nomadismul – Model cultural și strategie de supraviețuire*: Fond psihologic și practică socială. Perspective istorice asupra migrației. Nomadism și sedentarism. Semnificații de fond cutumiar. Migrația rromilor – fenomen contemporan;
- *Cultura materială a rromilor - Meșteșug și reprezentare*: Coordonate istorice și premise metodologice ale heteroidentificării. Prelucrarea metalelor. Prelucrarea lemnului. Meserii pierdute. Între emblematic și stigmatizant;
- *Identitate spirituală*: Tipologii și structuri conceptuale ale dinamicii înrudirii. Limbaje rituale premaritale și nupțiale. Rromanipen-ul și mistica purității. Nașterea, copilul și treptele inițiatice. Modele educaționale de referință. Imagini ale morții și cutume funerare. Formele de control și sancțiune socială/divină. Familia – Model de auto-identificare;
- *Obiceiurile din ciclul familial sau riturile de trecere* (generalități, structuri magico-ritualice, cântecele): nașterea, nunta, moartea (bocetele); elemente de magie și astrologie; descântecele; complexe ritualice din ciclul calendaristic: a) proprii rromilor (legarea ploilor, Herdelezi), b) la care actanții sunt rromi (Vasilca, Paparudele). Zestrea paremiologică (proverbe - zicători); ghicitori.

BIBLIOGRAFIE PENTRU DISCIPLINA FOLCLOR ȘI ANTROPOLOGIE RROMĂ

- Grigore, D., *Curs de antropologie și folclor. Introducere în studiul elementelor de cultură tradițională ale identității rrome contemporane*, Editura CREDIS, Universitatea București, 2001, vezi și www.edu.ro

- Petcuț, P., Grigore, D., Sandu, M., *Istoria și tradițiile minorității rromani: manual pentru clasele a VI-a – a VII-a*, Editura Sigma, București, 2005

c) *Literatura rromani pentru copii*

- **Poezia:** *Te avelas man grastorro parno* - Romka Demeter, *O kermuso* - Rostas Gyorgy, *Dade, kin maqe grastorres!* - Leksa Manus, *Murre dadesqe* - Romka Demeter, *O gonorro duje lovença* - Elena Nuică, Octavian Bonculescu, *Phen tu manqe, chavorro!* - Leksa Manus, *E chona* - Eslam Drudak, *O Krăcuno, o phuro* - Bățalan Costică, *Dade!a* – Mihai Năstase Mițan, *So kerel o lav?* - Rajko Djurić, *I chib rromani* - Nicoleta Ciuraru, *O kurko* – lini anŌar i rivista “Rromane čerxenörră”, *Kolinda* – Costică Bățalan, *Mirri daj* – Ionel Cordovan, *E rroma* – Jupiter Borcoi, *Duj zămbe* – Margareta Jimba, Gabriela Moise, *Suno fală man* – Nicolae Pandelică, *Pašmilaj* – Mihaela Zătreanu;
- **Proza:** *I buzni thaj le trin buznorre* - amboldipen Gheorghe Sarău, *I Katitzi* - Katarina Taikon, *I zor thaj i godi* - Jupiter Borcoi, *O khandino chavo* - Jupiter Borcoi, *O 3uvalo, o Pišomalo thaj o Xer* - Andre Barthelémy, *O manus thaj pesqe duj chaja* - Gheorghe Sarău, *O bašavno* – Borcoi Jupiter, *I maj gudli pherr* – Jupiter Borcoi, *I Čenušotka* – Nadia Gazsi, *Le meripnaça anŌ-e jakha* – Valerică Stănescu, *Le muleça p-o grast* - Costică Bățalan, *O cem o xasardo* – Luminița Cioabă, *O rrom, o phuro thaj le duj piră* – purani paramiči anŌar o Balkani, *O xanzvalipen*, Mariana Cozma, Gabriela Moise, *O godăver chavorro* – Nicolae Pandelică.

BIBLIOGRAFIE PENTRU DISCIPLINA LITERATURA RROMANI PENTRU COPII

- Borcoi, J., Pandelică, N., Sarău, Gh., *I rromani chib thaj i literatūra vaš o oxtoto siklövipnasqo berš*, Editura VANEMONDE, București, 2009
- Cordovan, I., Palfi-Tamaș, N., *I rromani chib thaj i literatūra vaš o šovto siklövipnasqo berš*, Editura VANEMONDE, București, 2008
- Sarău, Gh., *I rromani chib thaj i literatūra vaš i trinto klàsa*, Editura Sigma, București, 2005
- Sarău, Gh., *I rromani chib thaj i literatūra vaš i štarto klàsa*, Editura Sigma, București, 2006
- Sarău, Gh., *I rromani chib thaj i literatūra vaš o panzto siklövipnasqo berš*, Editura ALPHA MDN, București, 2007
- Sarău, Gh., Moise, G., Căldăraru, M., *I rromani chib thaj i literatūra vaš o eftato siklövipnasqo berš*, Editura VANEMONDE, București, 2008

- Sarău, Gh., *Culegere de texte în limba rromani*, Editura Didactică și Pedagogică - R. A., București, edițiile 1995, 1999, 2000

4. TEMATICA PENTRU DIDACTICA ȘI METODICA PREDĂRII ACTIVITĂȚILOR INSTRUCTIV-EDUCATIVE ÎN GRĂDINIȚA DE COPII ÎN LIMBA RROMANI

1. Învățământul preșcolar (cerințe);
2. Rolul materialului didactic în activități;
3. Jocuri didactice în activitatea de educare a limbajului;
4. Activități artistice și lucru manual;
5. Caracteristicile psiho-pedagogice ale copiilor având vârsta 3-6 ani;
6. Demersuri metodice referitoare la educarea limbajului oral, citit și scris;
7. Tipuri de evaluare în învățământul preșcolar;
8. Activități recreative și de relaxare în activitatea de educație a copilului preșcolar.

BIBLIOGRAFIE PENTRU DIDACTICA ȘI METODICA PREDĂRII ACTIVITĂȚILOR INSTRUCTIV-EDUCATIVE ÎN GRĂDINIȚA DE COPII ÎN LIMBA RROMANI

- Barbu, H., Mateiaș, A., Rafailă, E., Popescu, E., Șerban, F., *Pedagogie preșcolară*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997
- Dumitrana M., *Educarea limbajului în învățământul preșcolar*, Editura Compania, București, 1999
- Ilica, A., Kelemen G., *Metodica activităților instructiv-educative*, Editura U.A.V., Arad, 2004
- Ilica, A., Cozma, J., Preda, V., Soriteu, E., Kelemen G., *Didactica învățământului preșcolar*, Editura U.A.V., Arad, 2005

Autori:

Ionel Cordovan, învățător-profesor, Școala cu clasele I-VIII Ineu, Bihor;

Noemi Cordovan, educatoare-profesor, Școala cu clasele I-VIII Ineu, Bihor;

Petronia Scripcariu, inspector școlar, Inspectoratul Școlar Județean Botoșani;

Mariana Cozma, institutor-profesor, Școala cu clasele I-VIII Naprădea, Sălaj;

Loredana Mihaly, Școala cu clasele I-VIII "Vasile Alecsandri", Baia Mare.